

Vnější a vnitřní / Vnitřní a vnější

Abychom mohli dobře rozlišit mezi tím, co je nějak přístupno z vnějšku, od toho, co z vnějšku přístupno není, ale co nelze jen z toho důvodu prohlásit za nic, za nejsoucí či neexistující, musíme uvážit, jaký jiný „přístup“ lze chápat jako možný, jde-li o to, co sice z vnějšku přístupno není, ale co přece jen můžeme – a dokonce někdy musíme – uznat jako skutečné (a eventuelně – jak bývá dnes považováno za nezbytné – je jako takové i „vykázat“). K tomu ovšem potřebujeme nejprve upřesnit, co to vlastně znamená, když mluvíme o možném přístupu „zvnějšku“. Nejčastěji se tím myslí to, jak zakoušíme skutečnost (či spíše skutečnosti) svými smyslovými orgány, hmatem, zrakem, chutí, čichem a sluchem. Ale ani v těchto případech nejsme přece nikdy omezeni na pouhé pocity, z toho, jak se naše smyslové orgány setkávají (?) s některými skutečnostmi – a vlastně ony se ty naše smysly se skutečnostmi, jak jim pak rozumíme, vlastně asi nesetkávají, ony se těch skutečností, jejichž působení to připisujeme, vůbec nedotýkají, nýbrž opravdu se „dotýkají“ skutečností docela jiných, o který lidé dlouho nic pořádného nevěděli a jejichž důležitost dnes bývá naproti tomu silně přeháněna. Tak zvané „vidění“ je původně jen „působení“ fotonů, dopadajících na naši sítnici; tak zvané slyšení je zachycení zvukových vln naším bubínkem; tak zvané ochutnání nebo ucítění je reakcí některých chuťových nebo čichových buněk v našem těle, nota bene buněk, o kterých při onom smyslovém vnímání vůbec nic nevíme. To vše je prostředkováno a upravováno způsobem, na který nemáme takřka žádný vliv, a my sami se setkáváme jen z výsledky toho, jak jsou reakce buněk našeho těla po nervových drahách předávány a zpracovávány až do onoho výsledku, jemuž říkáme „vjem“, rozumí se vjem něčeho „vnějšího“. Už to, že to všechno nevíme, neznáme a nemáme pod kontrolou, ukazuje na to, jak komplikované cesty vedou od vnějších skutečností přes naše „smysly“ k tomu, čemu říkáme „vědomí“ a k čemu zcela zjevně nemá přístup nejen nikdo jiný (kdo náleží k tomu „vnějšímu světu“), ale dokonce ani my sami – nám se do vědomí dostávají jen výsledky, tedy vlastně jen výtvořiny naší vnitřní představivosti, díky které si vytváříme ve svém nitru jakési „obrazy“ toho, jak ta vnější skutečnost světa kolem nás asi vypadá. Z tohoto vnitřního světa svých pocitů, představ, myšlenek a vůbec všeho obsahu svého vědomí a myšlení, nemůžeme ovšem nikdy „vystoupit“ a porovnat to s tím, jak ta vnější skutečnost „doopravdy“ vyhlíží. Přinejmenším toto když nahlédneme, musíme si učinit jasno to tom zřetelném a nezaměnitelném rozdílu mezi tím, co je „vnější“ a co „vnitřní“.

(Písek, 140702-3.)